

Sygn. akt *IV U 124/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Krzywonos

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2019 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

o rekompensatę

na skutek odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 06/12/2017 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 06/12/2017 r , znak: (...) w ten sposób, że przyznaje J. M. prawo do rekompensaty oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 124/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 lutego 2019 r.

Decyzją z dnia 6 grudnia 2017 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., odwołując się do treści przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyznał J. M. emeryturę od 1 października 2017r. W punkcie IV decyzji odmówił wnioskodawcy prawa do rekompensaty, bowiem na dzień 31.12.2008r. nie udowodnił on 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Od powyższej decyzji J. M. złożył odwołanie, kwestionując zawarte w niej rozstrzygnięcie w przedmiocie rekompensaty. Wnosił o zmianę decyzji i przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy domagał się jego oddalenia z przyczyn tożsamyh co wyrażone w zaskarżonej decyzji. Podnosił, że nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Firmie (...) w D. od 01.11.1979r. do 30.06.1991r., bowiem wnioskodawca nie przedłożył świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Podał, że nie ma podstaw prawnych do sumowania okresów pracy w szczególnych warunkach z okresami pracy w szczególnym charakterze.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. M. urodził się (...)

Na dzień 1 stycznia 1999r. posiada 20 lat 1 miesiąc i 12 dni okresów składkowych oraz 4 lata 6 miesięcy i 7 dni okresów nieskładkowych.

W dniu 27 października 2017r. wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury wraz z rekompensatą.

Decyzją z dnia 6 grudnia 2017r. organ rentowy przyznał emeryturę od 01.10.2017r. oraz odmówił przyznania rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

J. M. w czerwcu 1978r. ukończył studia na Politechnice (...) w G. na Wydziale (...).

W dniu 1 sierpnia 1978r. pomiędzy (...) Zakładami (...) w D. (następnie (...) S.A., obecnie Firma (...) S.A.) a wnioskodawcą została zawarta umowa o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Powierzono mu stanowisko stażysty. Od 1 listopada 1978r. zajmował stanowisko dyspozytora ruchu elektrycznego w Wydziale Elektrycznym. Z dniem 1 stycznia 1979r. został przeniesiony z Wydziału Elektrycznego i powierzono mu stanowisko specjalisty elektronika utrzymania ruchu w RU-5. Zakład ten zajmował się wyłącznie produkcją dętek i składał się z trzech wydziałów: wulkanizacji, konfekcji i kalandrowni. Wnioskodawca był odpowiedzialny za utrzymanie ruchu w całym Zakładzie. Od 01.11.1979r. pracował w Wydziale Elektrycznym zajmując stanowisko specjalisty kierującego zespołem. Tożsame stanowisko zajmował od 1 maja 1981r. tylko w wydziale RU-5. Pismami z dnia 1 sierpnia 1989r., 1 stycznia 1990r., 1 lipca 1990r., 1 października 1990r. pracodawca poinformował J. M., iż jego stanowisko pracy jest zaliczane do prac wykonywanych w warunkach szczególnych. Z dniem 1 lipca 1991r. został przeniesiony z wydziału RU-5 do Zakładu Nr (...) na stanowisko specjalisty elektronika. Pismem z dnia 1 października 1991r. (...) S.A. wykazał, że zajmowane przez wnioskodawcę stanowisko jest zaliczane do prac wykonywanych w warunkach szczególnych (Dział XIV poz. 24 pkt 1). W okresie od 12.12.1991r. do 15.02.1995r. korzystał z urlopu bezpłatnego. Stosunek pracy został rozwiązany z dniem 15 lutego 1995r.

Pracodawca w dniu 23 marca 2018r. wystawił świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w którym wskazał, że w okresie od 1 listopada 1979r. do 30 czerwca 1991r. J. M. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w wykazie A Dziale XIV poz. 24 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. na stanowisku specjalista kierujący ruchem.

W okresie od 14 grudnia 1991r. do 21 grudnia 1994r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowo-Handlowym (...) Sp. z o.o. w P. i przebywał na kontrakcie eksportowym (...) nr (...) T. w L. Do dnia 31 grudnia 1992r. zajmował stanowisko elektryka utrzymania ruchu, a następnie kierownika Wydziału Elektrycznego w fabryce zajmującej się przetwórstwem gumy. Jako kierownik pracował razem z pracownikami. Oprócz podpisywania raportów i składania zamówień nie wykonywał innych prac administracyjnych. Praca odbywała się na hali, gdzie panowały wysokie temperatury i hałas. Była to praca stała i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Od 20 lutego do 31 lipca 1995r. pracował w (...) Sp. z o.o. jako projektant.

W okresie od 11 września 1995r. do 31 sierpnia 2007r. pracował w Zespole Szkół (...) w T. jako nauczyciel. Okres pracy na stanowisku nauczyciela w wymiarze 11 lat 11 miesięcy i 20 dni został uznany przez organ rentowy za czas pracy w szczególnym charakterze.

Celem wszechstronnego rozpoznania sprawy Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, chemii, biotechnologii żywności, systemów zarządzania jakością, BHP i środowiskiem.

W opinii z dnia 17.10.2018r. powołana biegła przedstawiła szczegółowo proces produkcji opon i dętek, a następnie przeanalizowała pracę wnioskodawcy. Wskazała, iż do stałych obowiązków wnioskodawcy na stanowisku specjalisty elektronika kierującego zespołem należało m.in.: kierowanie podległym odcinkiem pracy w systemie

czterobrygadowym w celu maksymalnego zapewnienia ciągłości ruchu maszyn wyposażonych w układy elektroniczne na terenie całego zakładu, kontrolowanie stanu technicznego maszyn i urządzeń oraz bezpośredni współudział przy naprawach skomplikowanych maszyn produkcyjnych wyposażonych w układy elektroniczne. Do obowiązków wnioskodawcy jako specjalisty kierującego zespołem należało m.in.: kierowanie podległym odcinkiem pracy w celu maksymalnego zapewnienia ciągłości ruchu maszyn i urządzeń produkcyjnych, kontrolowanie stanu technicznego maszyn i urządzeń oraz użytkowanie ich zgodnie z instrukcją eksploatacji, udzielanie instruktażu i fachowej pomocy podległym pracownikom w zakresie powierzanych im zadań, bieżąca ocena wykonywanych zadań przez podległych pracowników, bezpośredni udział w naprawach, remontach i konserwacji maszyn i urządzeń produkcyjnych w Z-5 oraz urządzeń i instalacji w Magazynie (...), systematyczna kontrola czyszczenia kanałów energetycznych, wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz wyciągów miejscowych i ogólnych. Okresowo do jego obowiązków należał udział w odbiorze maszyn i urządzeń, uczestnictwo w komisjach odbioru po remontach, udział w przekazywaniu nowo uruchomionych obiektów w celu poznania ich działania i prawidłowej eksploatacji. Biegła wskazała, że w zakładach przemysłu gumowego panują trudne warunki pracy. Pracownicy narażeni są na działanie wielu czynników. Podczas przetwarzania mieszanka gumowa poddawana jest działaniu czynników fizycznych oraz mechanicznych. Wytwarzaniu i przetwarzaniu mieszanki gumowej towarzyszy emisja do powietrza wielu związków chemicznych w postaci gazów, par i pyłów. Emitowane zanieczyszczenia zawierają zarówno komponenty mieszanki gumowej, produkty ich termicznej destrukcji, jak i produkty reakcji ubocznych. Szacuje się, że w powietrzu w zakładach przetwórstwa gumy może występować do 1000 związków chemicznych. Przechodząc do pracy wnioskodawcy biegła sądowa podała, że była ona wykonywana na hali produkcyjnej, gdzie zlokalizowane były inne stanowiska pracy umieszczone w wykazie prac w warunkach szczególnych w oparciu o obowiązujące przepisy. Podczas wykonywania pracy J. M. był narażony m.in. na hałas oraz substancje chemiczne powstające w procesie produkcyjnym. Praca wnioskodawcy w Libii miała analogiczny charakter. Polegała m.in. na działaniach prewencyjnych, bieżących naprawach i remontach maszyn i urządzeń na liniach produkcyjnych. Końcowo biegła stwierdziła, że po przeanalizowaniu informacji zawartych w aktach sprawy, w aktach osobowych wnioskodawcy, aktach ZUS, zeznaniach świadków, dokumentów z Firmy (...) S.A., ogólnodostępnych informacji dotyczących technologii produkcji opon i dętek oraz warunków pracy i specyfiki pracy w przemyśle oponiarskim praca J. M. w okresie zatrudnienia Firmie (...) w D. od 01.08.1978r. do 11.12.1991r. oraz w PPUH (...) Sp. z o.o. w P. od 14.12.1991r. do 21.12.1994r. była pracą wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych.

W zarzutach do opinii organ rentowy podnosił, iż biegła sądowa bezzasadnie rozszerzyła zakres czasowy zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych.

W opinii uzupełniającej biegła wskazała, że duplikat świadectwa pracy z dnia 08.02.2008r. nie odpowiada dokumentom znajdującym się w aktach osobowych wnioskodawcy. Z akt tych wynika, że w okresie od 01.08.1978r. do 01.11.1979r. oraz od 30.06.1991r. do 11.12.1991r. wnioskodawca zajmował następujące stanowiska: stażysta, dyspozytor ruchu elektrycznego, specjalista elektronik, mistrz, specjalista. Jego praca związana m.in. z naprawą maszyn i urządzeń była wykonywana na wydziałach, gdzie zlokalizowane były stanowiska pracy umieszczone w wykazie prac w warunkach szczególnych w oparciu o przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W ocenie biegłej J. M. w Firmie (...) pracował w warunkach szczególnych w okresie od 01.08.1978r. do 11.12.1991r.

(dowód: zeznania świadka J. J. k. 29, zeznania świadka T. B. k. 29, zeznania świadka A. R. k. 29, zeznania świadka A. M. k. 29, zeznania wnioskodawcy k. 29, 74, opinie biegłej z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy k. 43-49, 64-65, dokumentacja w aktach ZUS, dokumentacja osobowa wnioskodawcy, dokumentacja w aktach niniejszej sprawy)

Sąd, zgodnie z regułą zawartą w art. 233 § 1 k.p.c. dokonał oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, która przełożyła się na ostateczny wynik niniejszego postępowania.

Jako jasne i logiczne uznał zeznania wnioskodawcy J. M. odnośnie czynności jakie wykonywał będąc zatrudnionym w (...) Zakładach (...) w D., następnie (...) S.A. w latach 1978-1991 oraz w PPUH (...) Sp. z o.o. w P.. Korelują one

w pełni z zeznaniami świadków, którym Sąd również dał wiarę jako spójnym i znajdującym potwierdzenie w zebranej w sprawie dokumentacji. Świadkowie pracowali wspólnie z wnioskodawcą, a zatem posiadali wiedzę jakie obowiązki pracownicze na nim spoczywały i jak je realizował oraz w jakich warunkach to się odbywało.

Sąd dał wiarę zebranych w sprawie dokumentom, albowiem nie budzą wątpliwości co do swej treści. Dokumentacja pracownicza w korelacji z osobowymi źródłami dowodu dotycząca przebiegu zatrudnienia wnioskodawcy w spornych okresach w pełni dają podstawę do ustalenia charakteru zajmowanego przez niego stanowiska pracy, czynności przez niego wykonywanych oraz warunków, w jakich praca była świadczona. Sąd uznał za niewiarygodne świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z 23 marca 2018r., bowiem pracodawca za taką pracę uznał wyłącznie okres od 1 listopada 1979r. do 30 czerwca 1991r., podczas gdy z dokumentów osobowych, jak też rzetelnych ustaleń biegłej sądowej wynika, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał również od 01.08.1978r. do 31.10.1979r. oraz od 01.07.1991r. do 11.12.1991r.

Sąd w całości podziela ustalenia biegłej z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, bowiem są oparte na wiedzy specjalistycznej, są wyczerpujące, logiczne i spójne, a wnioski w nich zawarte prawidłowo uzasadnione, a zatem brak jest podstaw, aby je podważyć. Ponadto ustalenia te korespondują z zeznaniami wnioskodawcy, świadków i dowodami z dokumentów znajdującymi się w aktach osobowych wnioskodawcy.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie kwestią zasadniczą do przesądzenia pozostawało roszczenie wnioskodawcy J. M. przyznania mu prawa do rekompensaty w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych, co miało wpływ na wysokość uzyskanej przez niego emerytury. Istotne pozostaje w tym względzie, iż wnioskodawca urodził się (...) i nie ma przyznanej emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Prawo do emerytury nabył w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656) wprowadziła rekompensaty dla osób, które pracowały co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze a jednak nie nabyły z tego tytułu prawa do wcześniejszej emerytury. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego a zasady jej ustalania określa art. 22 ustawy.

Dokonując wykładni zarówno regulacji zawartych w ustawie o emeryturach pomostowych, jak i ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz. U. z 2018r. poz. 1270 j.t.), należy stwierdzić, iż ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy legitymują się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przysługuje prawo do tzw. rekompensaty. Istotne jest to, aby ten 15-letni okres pracy przypadł przed 1 stycznia 2009 r. oraz to, żeby istotnie praca w nim wykonywana miała szczególny charakter lub wykonywana była w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Rekompensata jest ustalana po złożeniu wniosku o nową emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez osobę, która osiągnęła powszechny wiek emerytalny i po przedłożeniu dokumentacji potwierdzającej wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli wcześniej dokumentacja taka nie została przedłożona organowi rentowemu.

Ustalając okres pracy w warunkach szczególnych ZUS bierze pod uwagę tylko te okresy pracy, które są uznane za pracę w szczególnym charakterze i w szczególnych warunkach przez ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie zaś przez ustawę o emeryturach pomostowych. Niewątpliwie następuje tu odwołanie do treści art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który w ust. 4 stanowi, iż wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wykonującym pracę w warunkach szczególnych przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Ustawa emerytalna nie zawiera katalogu prac uznawanych za wykonywane w szczególnych warunkach, odsyłając w tej mierze do przepisów wydanego przez Radę Ministrów w dniu 7 lutego 1983 r. rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), które szczegółowo

określa warunki nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym. Stosownie do jego § 4 ust. 1 mężczyzna, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat, a kobieta odpowiednio osiągnęła wiek 55 lat i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach

Wobec powyższego, w świetle przepisów prawa materialnego, tj. art. 32 ustawy emerytalnej oraz uregulowań powołanego rozporządzenia istotnymi warunkami, jakie winny być ustalone dla stwierdzenia prawa ubezpieczonego do rekompensaty są ustalenia co do tego, jakiego rodzaju prace wykonywał, czy były one równoznaczne z pracami wymienionymi w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, a także, czy prace te były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Odnosząc powyższe do okoliczności ustalonych w sprawie, należy stwierdzić, iż J. M. w spornych okresach, tj. od 1 sierpnia 1978 r. do 11 grudnia 1991r. w Firmie (...) w D. będąc zatrudnionym na stanowiskach: stażysty, dyspozytora ruchu elektrycznego, specjalisty elektronika, specjalisty kierującego zespołem oraz od 14 grudnia 1991r. do 21 grudnia 1994r. w PPUH (...) Sp. z o.o. w P. pracując jako elektryk utrzymania ruchu, a następnie kierownik Wydziału Elektrycznego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace ujęte w wykazie A dział XIV poz. 24 i 25 w zw. z działem IV poz. 21 powołanego wyżej rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.

Jak zostało bowiem ustalone do jego obowiązków należała naprawa maszyn i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, jak też kontrola jakości produkcji i usług, kontrola linii technologicznych oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziale zajmującym się przetwórstwem gumy. Praca odbywała się na hali, gdzie narażony był na działanie wielu czynników fizycznych oraz mechanicznych, jak też emisję do powietrza związków chemicznych w postaci gazów, pyłów i pary. Czynności biurowe, czy administracyjne ograniczały się do minimum.

Uwzględniając uprzednie należy stwierdzić, że J. M. przez ponad 15 lat stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w warunkach szczególnych, a zatem przesłanka stażu pracy w szczególnych warunkach została przez wnioskodawcę wykazana.

Sąd Okręgowy stwierdził, że uzyskanie przez wnioskodawcę prawa do emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego, nie skorzystanie z prawa przejścia na emeryturę w wieku obniżonym z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych z uwagi na brak wymaganych na dzień 1 stycznia 1999r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, uzasadnia przyznanie J. M. zwiększenia świadczenia w formie rekompensaty, która to rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

W tym miejscu warto jeszcze odwołać się do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 17 grudnia 2015 r. sygn. akt III AUa 717/15, Lex nr 1964970, w którym Sąd ten stwierdził, że celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. M. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wobec faktu, iż ustalenie wszystkich niezbędnych elementów warunkujących przyznanie prawa do rekompensaty nastąpiło dopiero w postępowaniu sądowym, Sąd stosując art. 118 ust.1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustalił brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.